Број 235 У Новом Саду, у петак 26 октобра 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима два недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 по од сваке врсте ових ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавић Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 29.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

„Браниково“ риданије.

„Браник“, „Србобран“ и њихови прирепци непрестано клеветају саборски одбор и сипају лажи против радикала. Нема броја а да не пишу, како је радикалски саборски одбор дао итебејским Мађарима зајам од 860 хиљада круна Са српским новцем хоће дакле да помогне Мађаре а упропасти Србе, јер они у овим оскудним временима не могу да дођу до зајма.

Ми смо у „Застави“ већ изнели, да је и саборски одбор само под тим условом дао тај зајам, да итебејски Мађари приме у место новца државне папире, и то по номиналној вредности. Ово треба да одобри угарска влада.

Угарска влада није то до данас никад одобрила. А ево прошло је већ прилично времена, па нема одобрења њеног још ни за овај зајам. Од тога пак зависи цео тај зајам. И још је врло велико питање хоће ли угарска влада и дозволити, да саборски одбор на тај начин прода ту велику количину државних папира и да се они пусте на пијацу. Врло је лако могуће да још од целог тог зајма неће бити ништа, јер да угарска влада неће дозволити продају тих државних папира.

За сваког поштеног и мисленог човека је јасна ствар, да би наши народни фондови имали велику хасну, кад би тај зајам тако одобрен и спроведен био. Место три и три и по постотака фондови би вукли са 2% већи интерес, опростили се тих силних папира, који носе мали интерес и имали у својој каси годишње већи приход од близу двадесет хиљада круна.

Не смеју то да нападају чак ни „Браник“ ни „Србобран“. Но за то непрестано пишу, како је саборски одбор тај зајам склопио, да даде Мађарима готов новац, а не папира. Знају они да лажу, али на невољи им је, па мисле, да и та нова клевета неће и онако упрљано лице њихово моћи још већма упрљати. Но за који дан разбиће се и та клевета њихова, као и све до садање.

„Браник“ у свом броју од четвртка цвили као гуја у процепу. Опет спомиње тај зајам, а као необорив доказ наводи, како је фондовско књиговодство отказало Централном Кредитном Заводу један манастирски зајам од двадесет хиљада круна. И трогателним гласом сикће, ето доказа, да ће итебејски Мађари добити готов новац, јер је за то отказано централном кредитном заводу, да би се тим новцем дао зајам итебејским Мађарима. И шта мислите, зајам итебејским Мађарима износи осам стотина шездесет хиљада круна, а да се он исплати централном кредитном заводу отказано двадесет хиљада круна. Е сад реците да то није непобитни доказ.

И у својој вељој жалости, што је тај новац централном кредитном заводу отказан, „Браник“ је и опет обневидео. Износи како је то посебни улог манастира Крушедола, и како народни фондови немају права на тај новац. „Браник“ се још увек у својој покварености прави луд, као да не зна, на чему је ствар.

Но ми разумемо тај љути бол „Бранников“. Њему се срце цепа што је за тај зајам отказан централном кредитном заводу, јер овај је на том новцу лепо карио. Имао га је по четир и 4 и по постотака, а српским сеоским заводима давао по осам, осам и по. И то је наравно право и поштено. А није право и поштено, да саборски одбор откаже таковим новчаним заводима улоге и у овом оскудном времену пружи српском народу зајам по шест и мање постотака. Е али онда централни кредитни завод неће моћи тај приход вући, а то је за „Браник“ главно. То му је узор, то народ, то све.

Стојан.

Црна Гора у Лондону.

6. (19) октобра о. г закључена је балканска изложба, на којој су узеле учешћа Србија, Бугарска и Црна Гора. Као што се зна, ова изложба створена је у мају ове године и трајала је 6 месеци, све до данас. Била је врло добро посећена, не само од Енглеза, већ и од многобројних странаца из суседних земаља, који су је многобројно и у групама посећивали. Балканска изложба чини част југословенским државама, које су на њој биле представљене и оставила је у Лондону најбољи утисак.

О дванаест оделења изложбе Србије писано је опширно у српским листовима, а сад да проговоримо о изложби Црне Горе у Лондону.

На згради оделења Црне Горе се виде црногорске заставе и стојао велики натпис. Унутрашњост целе зграде била је превучена укусним тапетом са црногорским грбовима, а сва окићена црногорском тробојком. При самом улазу стојали су албуми са сликама из Црне Горе. У близини стојале су војничке заставе црногорске, изрешетане куршумима у љутим бојевима. Њих су Енглези дуго и с нарочитим поштовањем посматрали, а нарочито заставу при заузимању Подгорице.

Нарочиту пажњу посетилаца привлачила је етнографска збирка из свих крајева Црне Горе, а нарочито богато народно одело црногорско, мушко и женско, смештено у десет великих стаклених орманова (витрина) и на многобројним фигурама од воска у природној величини људској. Народна ношња била је доиста лепо представљена, а из свих крајева Црне Горе. Занимљиви су били и лепи модели од дрвета сеоских кућа, стаја, ограда и цркава, даље богата збирка црногорских ћилимова, појасева и свих врста украса женског и мушког одела, протења, накита, богатих радова у срми, преслице, разбоји и сви алати за домаћу радиност. — У нарочитој продавници црногорске девојке у живописном народном оделу продавале су богате везове, пешкире, бошче, јелеке, ћилимове, капе мушке и женске, опанке и т. д., што се врло радо куповало. Десетак крупних Црногораца и Црногорака у народном оделу бавили су се за цело време у Лондону на балканској изложби и у балканском селу до саме изложбе.

У црногорском оделењу било је још изложено, велики број скупоценог оружја у више витрина, модели из тополивнице, слике у боји црногорских јунака и покојних владара, официрске и војничке значке у једној витрини, сва издања цетињске штампарије, седларски и корпарски радови, домаће дрвено посуђе, пољопривредни алати, плугови, каде лопате и т. д., кудеља, лан, црногорско платно, производи од вуне, сукно, ужарија и коже од свих врста животиња, које се у земљи налазе.

И црногорска привреда била је достојно представљена лепим збиркама пољопривредних производа. Видели смо ту све врсте жита, дувана, других корисних биљака, кудеље, лана, врло богату збирку вина, ракије од свих виноградарских области. Даље је лепо претстављено црногорско шумарство и рударство са рударском мапом Црне Горе (изложио Syndicato italo-montenegrino).

Прави украс црногорске изложбе била је велика збирка оригиналних слика (180 комада на свима зидовима павиљона) младог црногорског уметника П. И. Почека, који је и раније са својим радовима на сликарским изложбама у Риму, Милану и Софији постигао леп успех, који доказује вредност његових радова, дар и спрему вреднога сликара.

У кратко изложба Црне Горе у Лондону успела је.

Како амерички Срби суде о хрватско српској коалицији.

Амерички српски лист „Лесковац“, што излази у Њујорку, пише ово: — Како хрватске странке у коалицији мисле о Србима и српском питању, види се по овој резолуцији, која је донешена на једној хрватској напредњачкој скупштини, дана 22. септембра 1907. Иста резолуција међу осталим вели: „види у слови Хрвата и Срба, стојећи на становишту народног јединства јамство боље будућности и рада око ојачања народне слободе на свима подручјима јавног живота“. По другим речима значи: Србине одреци се свега свога, имена српског, писма српског, верске и грађанске равноправности, заборави на прошлост своју, не мисли о будућности својој, него стојећи на становишту народног јединства, ради на процвату и напредовању хрватске идеје! Та зар није јасно, да су и Хрвати у коалицији исти као и они изван ове? Зар није јасно, да и ови Хрвати у коалицији и они изван ње раде на истом циљу, само разним начинима, да потпуно асимилирају и претопе Србе у Хрвате у интересу народног јединства, које ће носити на себи чисто хрватско обележје. Жалосно је, да их у томе и неки српски политичари помажу, изјављујући, да су Срби и Хрвати један народ.

Поучно-забавно село у Новом Саду.

Идуће недеље 28. октобра (10. новембра) одржаће се, као и прошле, поучно забавно село у великој дворници Хотела Мајера. Улазак безплатан. На селу ће говорити професор Марко Вилић, читаће професор Душан Јованов, а певаће српско ратарско певачко друштво. Почетак тачно у 3 сата после подне.

Уповорујемо наше поштовано грађанство на важност ових села и позивамо све Србе и Српкиње, да долазе у што лепшем броју на та предавања, јер та предавања и јесу за народ.

Умољавају се родитељи, да децу не доводе на предавања, јер ће се за децу приређивати засебна предавања у овдашњој средњој школи, чим се још неке слике набаве.

Ко је безобразан?

Последњи број „Мусавата“, говорећи о расправи против Смаилаге Ћемаловића, доноси између осталог и ово: „Пре него што је отпочела расправа против Шарића, доведен је Ћемаловић, наш главни уредник из тамнице у судницу, али је опет одведен натраг и позват и по други пут до једно пола сата и опет под пратњом кључаревом повраћен у апс, јер рекоше, да се мора најпре расправа Шарића довршити. Ћемаловић је с правом протестовао против овог вуцарања. Кад је Ћемаловић доведен по трећи пут, догодило се нешто нечувено. Ћемаловић беше у обичном робијашком оделу. Под пратњом кључаревом ушао је у леви ред оптуженичких клупа, и то у ћоше између прве клупе и банка државног тужитеља. Пошто су лекари међутим давали нека објашњења председатељу у погледу неке пређашње расправе, настала је била пауза. У то време беше се Ћемаловић мало осврнуо на десно, да отпоздрави своје пријатеље, који га поздравише при његовом ула-

жењу у судницу. У тој општој тишини зачу се наједанпут вика и дерњава Државни тужитељ Крушелницки, као да доби наступ, поче из свега грла да се издире на Ђемаловића. Вас црвен у лицу скочио је, те млатећи и претећи рукама показивао је Ђемаловићу на другу т. ј. десну страну оптуженичких клупа. „Тамо, тамо!“ „Одмах!“ „Ви сте безобразан!“ — сиктао је овај јединствени државни тужитељ. — Наши читаоци сада ће веома лако моћи закључити: ко је безобразан!

Учи се на туђој несрећи.

Из Америке јављају: Прошлог четвртка стигао је у Њујорк осакаћени Ђура Трифуновић и одавде се одмах кренуо са лађом „Гнајсенау“ (хамбуршка линија) пут своје домовине. Уредник овог листа депонирао је 50 долара у банци Петра В. Ровљанка, коју своту је проф. Пупин послао као добровољни прилог пострадалом Ђури Трифуновићу и која је сума кроз ову банку исплаћена горњему. Несретни Ђура је још млад човек, 24 године стар и његова спољашњост чини на човека врло пријатан утисак, Прави српски тип. Сувоњав, повиши плав момак, интелигентних израза и пре изгледа као неки млади штудент, него обични раденик, обућар. Он путује у Матијевић (близу Двора) Банија, у свој родни завичај. Цела десна шака му је претучена, и кости и жиле смрвљене од силног ударца тешкога чекића у железној фабрици у Лебанону. Радио је сиромах под контрактом, да у случају несреће неће тражити од компаније награду, па с тога на исту није имао ни права. Он је сада за цели живот онеспособљен да ради свој занат, јер су му сви прсти сашивени са шаком тако да му је шака згрчена и врло осетљива према сваком додиру. Једва је био у стању да држи и потпише признаницу за примљени новац. У Америци је био свега 8 месеци, а кад је радио 6 седмица, постиже га ова несрећа. Са сузним очима благодарио је пред нама проф. Пупину, као и свима, који му помогоше, да може још једном видети своју домовину и стићи онамо жив, ако и не потпуно здрав. Нека српским сељацима у Америци служи за пример овај несрећни случај.

Издржљив старац.

Едвард Вестон, човек од својих седамдесет година, један од најчувенијих пешака у Америци, недавно се кренуо из Портсланда за Чикаго. Тај пут износи 1235 миља. Пре четрдесет година прешао је он тај пут за непуних 26 дана, а за то исто време мисли га прећи и сад. Види се да је Енглез. Само Енглези, од свију просвећених народа имају још велике љубави према телесним напорима, којима се снажи тело. Великоварошки свет других народа је изгубио сваку вољу за кретање и под изговором уштеде времена, а у самој ствари из лењости и учмалости, одмах тражи да се гдегод посади, у кола, у трамвај, и т. д.

Статистика убистава.

Из званичне турске статистике, која је пре неколико дана публикована, види се, да је у месецу септембру у реформним вилајетима било око 147 убистава и то: у солунском вилајету 76, у битољском 42 и у косовском 29. Поред тога било је још у сва три вилајета више од 40 људи рањених у разним сукобима.

Против ноћне музике

Министар унутрашњих послова гроф Андраши једном својом наредбом под претњом строге казне забрањује свирање и музицирање ноћу.

„Српском Гласу“ у Великој Кикинди.

Кад ме питаш право да ти кажем! Мита Биримац се у избор није упустио, према томе је случајно пао на њега који глас, а можда који из шеретлука. Да смо се у борбу упустили, могли смо и ми вами то учинити. Међутим ми питамо вашег човека и челенку Саву Грујића — Шулца — зашто је он радио и рукама и ногама за бележника Савића, и ако је „Српски Глас“ писао, „небирајте општинске бележнике и солгабирове — него — независне људе“. Зашто се стидео да изнесе у брзојаву „Бранику“ — кад је јавио пад радикалца — ко је победио?! Или ваљда није бележник у Башаиду једно а у Бочару друго? Зашто је вођа ваш др. Љуба Павловић био на једној листи са Чивутином Ајбашицом адвокатом из Бечкерека и срамно пао у Меленцима? Како је др. Сава Путник и поп Миливој Радовић могао бити на једној листи са Кајтарм варошким капетаном?!

Кад нам на то одговор дате, и ми ћемо вами рећи зашто се Мита Биримац у избор није упуштао и како смо ми са опозицијом жупанијском пактирали.

Ја за бележника Савића нисам гласао према томе не може у том избору бити никаквог „радикалског дела“. „Српски Глас“ је много писао о слови и српским интересима, и сад се могао и на делу показати, јер у жупанији се бар можемо у одбрану наших интереса сложити. Радикали су, колико их је било у жупанији и досад вршили савесно своју дужност и подивали гласа — само су били сами — јер су људи од „Српског Гласа“ одсуствовали да се не замерају (др. Павловић др. Давидовић и други).

Нека „Српски Глас“ прво чисти у својој рођеној кући, на кад доспе довољено му да чисти и у радикалној.

У Башахиду 23. октобра 1907.

Паја Милин,
парох.

ЛИСТАК.

Модерно робље.

Роман
из живота босанских Срба.
Написао
Бошко Петровић.

(Наставак.) (20)

Друштво се лагано загријевало, само са чекало, да се добром расположењу даде прилике. Када отпоче игранка, похваташе се парови једно крај другог, као што су спочетка били једно другом додијељени, но већ код друге игре се почеше некоји парови растављати и с другијем мјешати. Боривој Хаџи-Костић се отресао оне прве стидљивости и везаности, поче чак и своју бригу за час да заборавља. Када је по трећи пут дошао ред на игру, сам је потражио младу домаћицу и с њоме стао играти. Обоје су играли с вољом, а то су им приметили сви гости и на покретима и на држању тијела, и ако за вријеме нису ништа говорили.

Драгица је при игри ухватила лијевом руком за своје сукњице тамно плаве боје, које се упиле уз њено пуначко тијело и свуд се лагано, тихо и без шума повијале заједио са високим стасом, који се прегибао и чисто таласао када је правила ситне кораке, када су се мале ципелице нечујно промаљале испод доњег дијела сукње и опет се сакривале заједно са пуначким доњим дијелом тијела. Она је брижно држала сукње да јој не скачу тамо амо, јер је вазда осјећала стид, када би се когод од мушких загледао у њу или на ма који дио одијела на њој: Боривој је опрезно држао њену руку, гледао лијево десно, па и на њу, већ да се не би с ким год сукобила, но и у том летимичном погледу видео је њен читав стас и главу, умотану увојцима црног прамена бујне косе, и ситне власи, које се упиле уз чело јој. Црна врпца јој се тик упила уз врат, и све то скупа стапаше се у Боривојевој души, када би скинуо поглед с ње, у једну хармоничну слику, коју је тако радо имао пред собом.

Све ове ствари Драгица није дуго удешавала, нико то није ни опазио, док није почела ево играти.

Сада сви гледаху на њу и чуђаху јој се.

— Коју игру играте радо? — упитаће је Боривој.

— Све.

— А најрадије?

— Српске, кад их код куће играм.

— Зар не би волели на једној величој забави играти?

— Знате да ми Сарајке нисмо на то научиле.

— Тако је на жалост — одмахну он главом у повлад и обоје се удубе у једне мисли.

(Наставиће се).

Брзојави „Застави“.

Стигли 25. октобра

Закључци српског народно-црквеног сабора.

Будимпешта. [Од нашег нарочитог извештача.[Дознао сам да ће закључца нашег народно-црквеног сабора доћи у најкраћем времену на ред и да ће бити с препоруком поднешени краљу на потврду.

Будимпешта. Скоро сви посланици мађарске независне странке, који су били у сабору отишли су заједнички министар председнику Векерлу замолити га да изради потврду закључцима српског народног црквеног сабора. Гроф Арвед Телеки говорио је у име свију. Истакао је да српска народна радикална странка која је у српском народно-црквеном сабору у већини доказала да према мађарском народу осећа наклоности. Не сада када је на прагу избор патријарха, него је то доказала још пре више година када је угарска уставност била у опасности за време пасивног одпора. Онда су па и доцније Срби показали своје пријатељско расположење. Ево то могу доказати мађарски посланици из тамишке, торонталске и бачке жупаније који су овде и који познају српски народ.

Има воћ 9 месеци како је српски народни црквени сабор донео законите закључке који још нису потврђени. Сматрамо да смо дужни да докажемо Србима такође наше пријатељске осећаје и молимо да се закључци њиховог сабора што пре потврде.

Мени је пала та среће у део, да као новосадски посланик узмем овде реч. Мени нису потребни у Новом Саду српски гласови, ја тамо од Срба, ништа не тражим, то сам и њима казао, те ми нико не може подметнути, да ће ме они преварити. Али видим, да је код српских радикалних првака у Новом Саду отпочела нова струја. У име свију посланика који су овде, изјављујем, да се наша молба не тиче само Срба, не тиче се само независне странке, него интереса целог мађарског народа. (Бурно: Живио!)

Векерле је у своме одговору изјавио да се влада бави са потпуном пријатељском пажњом према саборским закључцима. Ствар је каснила само због тога, што је влада имала на другој страни крупних послова. Но сад ће се влада удубити у ту ствар и за најкраће време укупно за неколико дана ту ствар решити При решењу тог питања имаће влада на уму и права српске автономије и државни интерес. (Опште одобравање.) При растанку рекао је министар председник грофу Телекију: Рачунам да ће те ме помоћи кад се буде преговарало о попуњењу патријарашке столице. Гроф Телеки је одговорио: Не желим да се мешам у лична питања, ја се задовољавам са оним патријархом којег сабор изабере.

Затим је депутација отишла и грофу Апоњију и молила га у истом правцу. Апоњи је нагласио да ће ствар испитати журно и решити за неколико дана. Депутација се задовољно разишла.

Угарски сабор.

Будимпешта. У сабору су говорили Бауер, Граховац, Пинтеровић, Брулић и Лорковић (коме су одузели реч). Даље су говорили Бањанин, Илић и Винковић против индемнитета.

Против опструкције.

Будимпешта. У саборници је била за време седнице конференција мађарских посланика, шта да се ради против опструкције. Раковски је говорио, да се мора по сваку цену онемогућити. — Барабаш позвао је владу да тражи начина да се опструкција онемогући. — Осим Полоњија и Фаркашхазија сви се сложише с њим. Влада је после подне имала министарску седницу, на којој беше о о томе реч.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић

ОДЕЛА
ФИНОГ И МОДЕРНОГ
за мушке и женске
добија се јефтино
код ПАНТЕ ОПАЈЋА Нови Сад,
I. 493 Дунавска улица бр. 36.

КРОМПИРА
црвена, такозвана роза, рани, бела и жута, нуди вагонима најефтиније
АЛЕКСАНДАР А. МУДРОК
I. 1257 23-30 Митровица (Срем).

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.